ESUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN VEROJAOSTOLLE

1. Omistajayrittäjän osinkojen verokohtelu

Muusta kuin noteeratusta yhtiöstä saatu osinko jaetaan yhtiön nettovarallisuudelle lasketun vuotuisen tuoton perusteella ansiotulo- ja pääomatulo-osuuteen. Pääomatulona verotettavasta osingosta 25 % on veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin osingon määrä vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua kahdeksan (8) prosentin vuotuista tuottoa.

Edellä mainittua sääntelyä sovelletaan kuitenkin enintään 150 000 euron osinkotuloon vuodessa. Tämän euromääräisen rajan ylittävästä osingosta 85 % on veronalaista pääomatuloa ja 15 % verovapaata tuloa. Kahdeksan prosentin vuotuista tuottoa vastaavan määrän ylittävästä osingosta 75 % on veronalaista ansiotuloa ja 25 % on verovapaata tuloa. Osinkoa ei voi jakaa siten, että siihen ei kohdistuisi osakastasolla ollenkaan veroseuraamuksia.

Esimerkki

Osakeyhtiön nettovarallisuus on 3 000 000 euroa. Yhtiö jakaa osinkoa 300 000 euroa. 240 000 euroa on pääomatuloverojärjestelmän piirissä siten, että 150 000 eurosta on veronalaista pääomatuloa 37 500 euroa ja verovapaata tuloa 112 500 euroa. 90 000 eurosta (240 000 – 150 000) on verovapaata tuloa 13 500 euroa (15 %) ja verollista pääomatuloa 76 500 euroa (85 %). Loput osingosta eli 60 000 euroa (300 000 – 240 000) on ansiotuloverojärjestelmän piirissä siten, että 45 000 euroa (75 %) on veronalaista ansiotuloa ja 15 000 euroa (25 %) on verovapaata tuloa.

Yllä oleva esimerkki kuvaa hyvin nykyistä osinkoverojärjestelmää ja siihen liittyviä osatekijöitä. Järjestelmä on luonnollisesti historiallisen kehityksen tulos. Tässä muodossa osinkoverojärjestelmä on ollut voimassa vuodesta 2014 lukien.

Järjestelmän jatkokehityksen kannalta ainakin seuraavia asioita tulee ottaa ***pohdintaan:***

2. Yhteisöverotuksen taso

Yhteisöveroprosentti on tällä hetkellä 20 prosenttia. Mikäli yhteisöveroa halutaan laskea, tulee pohdittavaksi se, pitääkö ja millä tavalla ja kuinka paljon kiristää osinkoverotuksen tasoa.

3. Yhteisöverotuksen ja osinkoverotuksen yhteensovittaminen ja kokonaisverorasitus

Periaatteellisesti iso kysymys luonnollisen henkilön verotuksen kannalta on ollut se, onko järjestelmä jokin seuraavista:

a) kaksinkertainen verotus
b) yhdenkertainen verotus
c) osittain kahdenkertainen verotus

Isossa kuvassa luonnollisesti minkä tahansa valitun järjestelmän verorasitukseen vaikuttaa yhteisöverotaso ja osinkoverotuksen taso. Eli kahdenkertainen verotus ei automaattisesti tarkoita sitä, että se olisi verotuksellisesti ankarampi kuin osittain kahdenkertainen verotus.

Yhteisöveron ja osinkoveron kokonaisverotuksen osalta nosta esille kysymyksen siitä, pitäisikö kokonaisverorasituksen nousta vähintään pääomatuloverokannan tasolle (30 tai 34 prosenttia). Nythän verorasitus on alimmillaan 27,5 prosenttia (yhteisövero 20 % ja osinkoverorasitus 7,5 %). Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että (esimerkiksi) pääomatulona verotettavan osingon veronalainen osuus olisi 25 prosentin sijasta 40 prosenttia.

Yllä mainittu 27,5 prosentin taso on tietoinen ratkaisu eikä mitenkään ainutlaatuinen Suomen verojärjestelmässä. Esimerkiksi yhteismetsän ja omistajan kokonaisverorasituksen taso on 26,5 prosenttia – yhteismetsän verotuksen taso on 26,5 prosenttia (TVL 124.2 §) eikä yhteismetsästä saatua tuloa veroteta lainkaan. Tällä tavoin osaltaan kannustetaan harjoittamaan metsätaloutta yhteismetsän kautta.

4. Omistajayrittäjän osingon muuntuminen "sijoittajan" saamaksi osingoksi

Nykyisen osinkoverojärjestelmän yksi suurimmista keskustelun kohteista on yllä todettu 150.000,00 euron raja ja sen merkitys. Kysymys on tilanteesta, jossa osinkotulot ovat 150.000,00 euron rajan ylittävältäkin osin pääomatuloverojärjestelmän piirissä.

Kuten olla olevasta esimerkistä (ks. kohta 1) ilmenee, 150.000,00 euroon saakka veronalaista tuloa on 25 prosenttia, mutta rajan ylittävältä osin veronalaista tuloa on 85 prosenttia!

150.000,00 euron ylittävältä osin osinkoa verotetaan (silloin, kun osinkotulo on pääomatuloverojärjestelmän piirissä) samalla tavoin kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatuja osinkoja. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että omistajayrittäjän saama osinko muuntuu "sijoittajan" saamaksi osingoksi. Lisäksi tällöin ollaan jo hyvin lähellä kahdenkertaista verotusta.

150.000,00 euron raja on tietyllä tavalla ongelmallinen, sillä se ohjaa hyvin voimakkaasti jaettavan osingon määrää, sillä verorasitus nousee tässä kohdin edellä esitetyin tavoin ainakin prosentuaalisesti huomattavasti.

Jos mainittu 150.000,00 euron raja halutaan poistaa, tulee sen jälkeen pohdittavaksi muun muassa se, mikä olisi tämän jälkeen veronalaisen osingon prosenttiosuus?

Jos osingon veronalainen osuus muutetaan kaikilta osin 40 prosenttiin, ns. omistajayrittäjän veronalaisen osingon osuus nousee 25 prosentista 40 prosenttiin. Osinkoverotus siten kiristyy. Vastaavasti "sijoittajan" veronalaisen osingon osuus laskee 85 prosentista 40 prosenttiin. Vaikka tämä voisi olla monestakin näkökulmasta hyvä ja perusteltu linjaus, se saattaa olla poliittisesti vaikea, sillä "suurten" osinkojen verotus kevenee.

5. Osinkotulon pääomatulo-osuuden määräytyminen

Tässä tarkastelunäkökulma on se, että osinkotuloja voidaan verottaa sekä pääomatuloverojärjestelmän että ansiotuloverojärjestelmän piirissä

Pääomatulo-osuuden määräytymiseen vaikuttaa yrityksen laskennallisen nettovarallisuuden määrittämisen kautta osakkeen matemaattinen arvo. Jos nettovarallisuuden laskentaan halutaan muutoksia, keskeisessä asemassa on laki varojen arvostamisesta (2005/1142).

Ehkä isoin kysymys tältä osin liittyy siihen, miten eri varallisuuserät otetaan laskennassa huomioon ja voidaanko varallisuuserän poistamattomaan hankintamenoon tehdä lainsäädännön mahdollistamia muutoksia. Mitä enemmän muutoksia voidaan tehdä (esimerkiksi lähemmäksi varallisuuserän käypään arvoon) sitä monimutkaisemmaksi ja samalla hallinnollisesti hankalammaksi lainsäädäntö tältä osin muuttuu.

Nettovarallisuuden suuruuden määrittelyssä toinen periaatteellisesti iso kysymys liittyy siihen, miten aineettomat oikeudet tulisi ottaa nettovarallisuudessa ja sen laskennassa huomioon. Nyt osinkoverotuksen tasoon vaikuttava nettovarallisuuden määrä muodostuu pääosin aineellisista varallisuuseristä.

Hyvin paljon on keskusteluja käyty myös siitä, onko kahdeksan (8) prosentin taso oikea ja pitääkö sen olla kiinteä. Eli kysymys on lähinnä liittynyt siihen, että pitäisikö tasoa laskea kahdeksasta prosentista esimerkiksi tasolle neljä – kuusi. Ainakin aikaisemmin kun tason laskemisesta on keskusteltu laajemmin, verokonsultit ovat alkaneet entistä aktiivisemmin myymään osakevaihtorakennetta (EVL 52 f §) varautumisena osinkoverotuksen kiristymiselle.

Luonnollisesti esillä on ollut myös kysymys siitä, pitäisikö prosenttitasoon vaikuttaa jollain tavoin muuttuva korkotaso, jolloin vuotuinen laskennallinen tuottoprosentti voisi muuttua esimerkiksi vuosittain.

6. Pitäisikö osinkotulot verottaa kokonaisuudessaan pääomatuloverojärjestelmän piirissä?

Tasaisin väliajoin nousee pohdintaan se, pitäisikö luopua kokonaan ansiotulona verotettavista osingoista (pois lukien työperäiset osingot, ks. TVL 33b.3 §). Tämä ainakin yksinkertaisi osinkoverojärjestelmää.

Hyvin voidaan myös kysyä, miksi ylipäänsä osinkoja verotetaan ansiotulona? Sehän tapahtuu joka tapauksessa kaavamaisesti: 75 prosenttia veronalaista ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata.

On toki selvää, että mitä pienemmästä yrityksestä on kyse sitä todennäköisemmin yhtiön tulos perustuu omistajayrittäjän työpanokseen, jolloin on teoreettisesti oikein, että osinkoverotus tapahtuu ansiotuloverojärjestelmän piirissä.

Jos omistajayrittäjä ei halua tai kykene kerryttämään nettovarallisuutta, osinko verotetaan pääosiltaan ansiotuloverojärjestelmän piirissä. Toisaalta jos omistajayrittäjä kykenee kerryttämään nettovarallisuutta, mahdollistaa tämä puolestaan sen, että tosiasiassa työnteon kautta syntynyt osakeyhtiön maksama osinko tulee verotetuksi pääomatuloverojärjestelmän piirissä – näin siitä huolimatta, että vaikka nettovarallisuus olisi pääosin sellaisessa muodossa, joka ei ainakaan välittömästi palvele varsinaista elinkeinotoimintaa.

7. Jatkopohdiskelua?

Teknisesti osinkoverojärjestelmän muuttaminen/kehittäminen toteutuisi siten, että muutetaan joitakin tai kaikkia yllä mainittuja prosenttilukuja. Kaikille muutoksille – osinkoverotuksen keventämisestä osinkoverotuksen kiristämiseen - löytyy varmasti hyviä ja uskottavia perusteluja.

Vakavasti tulisi kuitenkin pohtia myös sitä, tulisiko luopua ansiotulona verotettavien osinkojen verotuksesta kokonaisuudessaan. Luonnollisen henkilön verotuksessa osinkotulot olisivat tällöin kokonaisuudessaan pääomatuloverotuksen piirissä.

Osakeyhtiön ja osinkoverotuksen kokonaisverorasituksen voisi tällöin nostaa pääomatuloverotuksen tasolle eli 30 – 40 prosentin tasolle. Järjestelmän voisi ainakin periaatteellisella tasolla vielä jollain tavoin sitoa siihen, että jos yhteisöverokantaa lasketaan, osinkoverotuksen tasoa nostetaan ja päinvastoin. Oikeudenmukaisen verorasituksen taso on luonnollisesti hyvin vaikea poliittinen kysymys

Ymmärrän "suurten osinkojen" verorasituksen laskun, mutta se lienee väistämätöntä, jos ei haluta säilyttää 150.000,00 euron taikka jotakin muuta rajasummaa.

Mikäli siirryttäisiin kokonaan verottamaan osinkoja pääomatuloverojärjestelmän piirissä, se täyttäisi hyvän verojärjestelmän tavoitteita muun muassa siten, että näin verojärjestelmä yksinkertaistuisi huomattavasti ja sitä kautta useat (turhat) tulkintaongelmat jäisivät verotuksen historian oppikirjoihin!

Vaikka kysymyksenasettelu ei liittynyt kuin osakeyhtiön verotukseen, nostan lopuksi esille sen, tulisiko pohdintaan ottaa myös yksityisen elinkeinonharjoittajan ja henkilöyhtiöiden ja niiden

omistajien verokohtelu. Omistajayrittäjien verotusta arvioitaessa ei tule unohtaa edellä mainittuja tapoja harjoittaa yritystoimintaa, vaikkakin niiden merkitys vähenee vuosi vuodelta.

Turussa 18.2.2025

Jaakko Ossa

Oikeustieteen tohtori, varatuomari

Turku

Finanssioikeuden professori (Turun yliopisto)